

Sedemindeset let je v zgodovini nekega naroda veliko in malo. Malo je gotovo takrat, ko takšno obdobje postavimo v okviru obče svetovne zgodovine, zgodovine človeštva, kadar pa ga soočimo v mozaiku zgodovine narodov stare celine in še posebej južnoslovanskih narodov, pomeni to obdobje lahko zelo veliko. Za mali slovenski narod pa je to neizmerno veliko. Leto 1941 mu pomeni prelomnico, s katero se je poslovil od tisočletne vloge naroda hlapcev, naroda, ki mu v zgodovini ni bilo nikoli nič prizanešeno, in ne deležen tistega, kar so imeli veliki in močni narodi Evrope.

In vendar je ta majhen, a nikdar uklonljiv slovenski narod vzdržal dolga stoletja tiranije in podaništva pod škornji velikih sosedov, dokler se ni dokočno zavedel samega sebe in združil svoje sile z bratskimi narodi v boju za nacionalno osvoboditev in samostojnost.

Za takšno prelemno odločitev je bila poleg revolucionarnega duha in razmer, ki so konec tridesetih let vladale v Evropi, najbolj potrebna kohezivna in idejna sila, ki bi uspela povezati in združiti takrat razbito slovenstvo, ki se je spogledovalo in izgubljalo moči v najrazličnejših strankarskih ter cehovskih bojih, kar je bilo vedno voda na mlin tujim in domačim buržuaznim in hegemonističnim interesom.

Osvobodilna fronta slovenskega naroda je bila kos tej nalogi. Zadal si jo je 27. aprila 1941. Naloga je bila večplastna. Najpomembnejši rezultat pa je bil, da smo Slovenci utrdili svoje korenine, regenerirali slovensko nacionalno enovitost in si

Kljub težkim časom je dobre volje še dovolj

z narodnoosvobodilno borbo prvič v zgodovini zagotovili, enakost v družbi narodov Evrope. Že samo ti argumenti govore o usodnih odločitvah in dogodkih pred skoraj pol stoletja ter o še bolj vizionarski in odločilni vlogi komunistične partije Slovenije, ki je znala v najtežjih trenutkih »potegniti pravo potezo«.

In kako je danes? Pred letom ob enaki priložnosti smo na tem mestu zapisali naslednje: »Z dosego teh ciljev pa se boj OF ni končal, to ne sme biti njena zadnja zmaga. Njena zmaga mora biti izgradnja nove družbe, kateri bo dal pečat vsak posameznik – slovenski delovni človek.« ...

Seveda je na dlani tudi danes vprašanje ali je socialistična zveza delovnega ljudstva sposobna premagati vse ovire in znova zmagati v času, ko je na najtežji preizkušnji slovenska in jugoslovanska usoda. Tako kot nekoč moramo v »frontni boj« tudi za vse tisto, kar smo si z revolucijo in osvoboditvijo izborili, zapisali v avnojske in druge temeljne dokumente naše države. Komentator v dnevniku »Delo« je to ponazoril »z dolgotrajno tekmo dveh moštvo, ki se sprevača v boj med moštvom, ki želi ohraniti status quo v jugoslovanski družbi in zadržati enakost v revščini in moštvom, ki hoče doseči novo višjo stopnjo socializma – politično demokratičen in ekonomsko učinkovit«.

V teh okvirih je tudi socialistična zveza v Sloveniji odločno odklonila prvi koncept, ki vodi v nazadovanje in med drugim postavlja pod vprašaj tudi nadaljnji razvoj, če ne celo obstoj socialističnih republik in narodov ter narodnosti v SFRJ. Skupaj z vsemi frontnimi deli, še posebej z ZK se je opredelila, da sprejme izziv ter stopi v boj za višjo kvaliteto življenja in dela, za gospodarsko učinkovit in demokratičen, samoupravni socialistični družbeni sistem.

Spopad med dvema koncepcijama socializma – med realsocialistično in demokratično-socialistično – je že nekaj časa povsem razviden. Nekoristno in nevarno bi se bilo sprenevedati, kakor da smo glede osnovnih načel, kljub razlikam enotni, še bolj pa bi bilo nevarno nasedati vedno bolj jasnim, organiziranim, ostrim pritiskom in provokacijam nekaterih ekstremistov – skupin in posameznikov – na obeh straneh. Tu je seveda potrebno ohraniti in uporabiti mnogo razuma, hladnokrvnosti, odločnosti in tudi humanosti. To zadnje je za SZDL najvrednejše, saj mora imeti pred seboj vedno človeka, ki mu je treba vrniti njegovo samoupravno identiteto ter politično samozavest. Zlomiti je treba vse oklepe, ki mu jih je nadela birokracija in dogma v desetletjih razglašenege, a prepogosto nemočnega demokratičnega socializma. Kardeljeva misel »o človeku, ki bo brez države in partije ustvarjal ter užival srečo sam« mora ostati torej za socialistično zvezo in družbo v celoti temeljno in zelo konkretno vodilo!

Volilno leto SZDL 1987 in »male« volitve 1988 so za nami, prav tako tudi (dvoletna) obračunska konferenca komunistov naše občine, vseh aktivnosti skupni imenovalec pa je, da ljudje najbrže zadnjič pristajajo na nekatere naše rutinske in »utečene« politične in širše družbene navade ter da so teh »razvad do grla siti«.

SZDL mora biti sposobna premagati vse nakopičene težave in ovire ter odvreči balast, ki otežuje gibanje družbeno pozitivnim razvojnim silam. Odločitev je jasna. Potrebno je samo še zavzeto delo, odločnost in dobra organiziranost akcij. Dobre in trdne volje je med nami še dovolj. Zato tudi ne bi bilo prav, da bi na uresničitev teh težkih nalog gledali z nezaupanjem ali celo pesimizmom.

S tem prepričanjem in dobrimi željami si še posebej velja ob teh praznikih stisniti roke ter izmenjati nekaj toplih in spodbudnih besed, ki v predprazničnih dneh večkrat izzvene kar nekako preveč plehko. Zato vsem delovnim ljudem in občanom naše občine ob dnevu OF, 1. maju in dnevu osvoboditve Ljubljane – 9. maju v svojem imenu in imenu OK SZDL Ljubljana Center iskreno čestitam!

JANKO PUDNAR

Nagrade mesta Ljubljane

Skupščina mesta Ljubljane je 13. aprila sklenila, da bodo na slavnostnem zboru mesta Ljubljane 9. maja podelili nagrade mesta Ljubljane Mateji Svet, Mitji Lavriču, Jožetu Oreškoviču, Stanetu Ermencu in Akademski folklorni skupini »France Marolt«. Na istem zboru bodo podelili domicil Organizaciji borcev narodne zaščite v Ljubljani in skupnosti borcev 1. slovenske artilerijske brigade. Podelili bodo tudi plakete mesta Ljubljane in srebrna priznanja OF slovenskega naroda.

Majski prazniki v Ljubljani

Majske praznike bodo Ljubljančani slovesno proslavili. V okviru praznikov vsekar sodi tudi 27. april – dan ustanovitve OF. Že na predvečer praznika pripravljajo ljubljanska turistična zveza tradicionalno spuščanje razsvetljenih ladjic po Ljubljanici. Z nastopom mraka bodo ladjice spustili v Ljubljanico na »Špici« pri Pruskem mostu. Ladjice bodo plavale nato po reki, dokler ne bodo ugasnile.

V dneh okoli 27. aprila bodo imele vse občinske konference SZDL slovesne seje, na katerih bodo podelile zaslužnim občanom srebrna priznanja OF. Nekateri občine praznujejo v teh dneh tudi svoje občinske praznike.

Za praznik dela – 1. maja bo na Rožniku množično praznovanje, ki vsako leto privabi številne Ljubljančane. Na predvečer praznika pa bodo okoli Ljubljane zagoreli močni kresovi.

V soboto, 7. maja bo množični pohod »Ob žici okupirane Ljubljane« ter nato na Trgu revolucije prireditev ob zaključku pohoda ter v počastitev dneva osvoboditve Ljubljane.

Na sam dan osvoboditve Ljubljane – 9. maja pa bo slavnostni zbor mesta Ljubljane, ki ga sklicujeta mestna skupščina in mestna konferenca SZDL. Na zboru bodo izročili dva domicila, nagrade mesta Ljubljane, zlato plaketo ilegalca, srebrna priznanja SZDL in plakete mesta Ljubljane.

TATJANA PUST

Iskreno čestitamo vsem delovnim ljudem in krajanom ob 27. aprilu, dnevu ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, prvem maju, prazniku dela in 9. maju, dnevu osvoboditve našega mesta.

DOGOVORI

GLASILO SZDL LJUBLJANA CENTER

Leto XV – 19. aprila 1988

Štev.: 7 BREZPLAČNO

Razmišljanja ob delavskem prazniku

Mednarodni delavski praznik 1. maj po svetu praznujejo že polni 102 leti, v spomin na prvomajske demonstracije v Chicagu leta 1886, ko so delavci zahtevali 8 urni delavnik. Takrat je bil za delavce to eden izmed poglavitnih problemov. Delavci so si sčasoma bistveno izboljšali svoj položaj in danes so v svetu v bistveno drugačnem odnosu do družbe kot so bili takrat. Delavcem danes ni več mogoče reči, da je to zgolj izkoriščeni razred; celo kot razred jih je težko definirati. Delavci so danes eden izmed ključnih delov družbe, ki so le v manjši meri ali pa sploh niso izločeni iz procesa odločanja.

V različnih obdobjih zgodovine so imeli delavci različne probleme, ki so jih reševali bodisi skozi neorganizirane ali organizirane oblike odpora in si vedno prizadevali za bistveno izboljšanje svojega položaja. Borili so se za to, da bi postali subjekt odločanja in upravljanja, ne pa izključno plačana delovna sila.

Teoretično gledano je model socialistične družbe zgrajen prav na tem načelu: dejanske oblasti tistih, ki proizvajajo. Vendar pa ta model v svojem oblikovanju v popolno civilno družbo ni šel in tudi ne more iti mimo težav, ki so takšne ali drugačne narave.

Današnja spoznanja o tem, kako naj bi bila organizirana in kako naj bi delovala socialistična družba se vse bolj ostresajo dogmatičnega načina razmišljanja, v luči idej in spoznanj velikih teoretikov marksizma in leninizma in se vse bolj odprto soočajo z realnimi pogledi

na družbeno stvarnost. Nekoč pri nas skoraj bogokletna ideja o uveljavljanju tržnega sistema gospodarjenja, danes ni več tabu tema ampak je pri vse večjem številu ljudi pot ne le izhoda iz krize, v katero je naša družba zašla, ampak je pot normalnega dela in življenja.

Prav gotovo ni vprašljivo ali tržno gospodarstvo pomeni tudi spremembo družbene ureditve. Zamisli socializma zaradi tega niso v nobeni nevarosti, kot je prav nasprotno mogoče razbrati iz govorov številnih politikov, predvsem iz tistih delov države, ki so gospodarsko slabše razviti. Bistveno nesoglasje v Jugoslaviji temelji prav na ekonomskih vprašanjih. Država je, kar zadeva gospodarsko podlago zelo različno razvita, hkrati pa je nerodno še to, da je večnacionalna družba, kar zadeve le še bolj zapleta. Glede na to, da je različna razvitost vezana na posamezne narode se žal velik del političnega boja preusmerja prav na nacionalno vprašanje.

Pri nas sta si v laseh tisti del države, ki je gospodarsko tako razvit, da lahko brez večjih pretresov prestopi na pot tržnega modela gospodarjenja, in nerazviti del, ki za takšen korak še ni pripravljen. Temu nerazvitemu delu države veliko bolj leži zamisel o vse večji centralizaciji države na številnih področjih, zlasti pa na področju delitve ustvarjenega dohodka, ne glede na to, kje je bil dohodek ustvarjen.

Politična birokracija v Jugoslaviji se je razrasla prek skrajnih meja smotrnega obsega. Predolgo

uživanje monopola oblasti pa je povzročilo zmanjšanje takoimenovane razredne zavesti, ki bi peljala v socialistično samoupravljanje. Do popolnosti razvit samoupravni model pa pomeni v prvi vrsti konec oblasti birokracije, ki bi postala povsem nekoristna in neuporabna. Danes pa pomeni ta birokracija bistveno oviro za nadaljnjo demokratizacijo družbe in njen dinamični razvoj. Položaj po magamo birokraciji utrjevati prav s takšnimi ukrepi ekonomske politike kot jih poznamo. Ustavno sodišče Jugoslavije je sicer razsodilo, da Zvezni izvršni svet z intervencijskimi in drugimi ukrepi ni kršil ustavnosti in zakonitosti, vendar pa ni mogoče mimo ugotovitve ali spoznanja, da prav ti ukrepi pomenijo kršitev temeljnih načel naše ureditve. S pogoji dela in njegovimi rezultati danes ne razpolaga tisti, ki je v ustavi zapisan kot edini nosilec tega odločanja. Delavcem je večji del dohodka odvzet in se izgublja brez njihovega nadzora. Takšno ravnanje po eni strani pomeni odtujevanje ustvarjenega dohodka po drugi strani pa blokiranje dinamičnejšega gospodarskega razvoja.

Ideje in težnje razvitega dela države torej niso in ne morejo biti element spodkopavanja družbene ureditve, ampak so ideje in orožje boja za napredek, za razvoj samoupravljanja do njegove popolne oblike, za odpravo monopola političnega odločanja, za sodoben in dinamičen razvoj vse družbe, ne le njenih posameznih delov.

JURIJ POPOV